

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

סדר א' מי"א פ"א מהל'
חמץ הל' ד'
סנה ב' מי"א שם הלכה ו'
סמג לאוין עו':

רבי שמעון אומר חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא ביום. נראה לרבי שמעון נהי דאין עובר עליו בלא דחמץ לפני זמנו מודה הוא דאסור בארילה משש שעות ולמעלה מדאמרין צ"ק (ושל 97 ד.) אין שורפין תרומה טהורה עם

הטמאה^ט משמע ה' ללדה שורפין בשש ואי מותרת לאכול יאכלנה עד הלילה ועוד דקאמר משעה שאסור אכילה אסור בהגאה אחאן לת"ק מכלל דלרבי שמעון אסור באכילה אע"פ שאינו אסור בהגאה דהיינו אחר שש וגראה דנפקא ליה מתשמיצו ומאך חלק^ק) ומשמע תשמיצו שלא כדרך הגאה דהיינו אכילה אבל להסקיון תחת תבשילו מותר לרבי שמעון ואת"ל למח שורפין בשש לרבי שמעון יסקינו עד הלילה מעט מעט תחת תבשילו וי"ל דגזרינן שמה יאכלנו וכן לרבי יוסי הגלילי דשרי חמץ להסקיון תחת תבשילו היינו הכל ביחד אבל מעט מעט לא שמה יאכלנו דמתקמא אית ליה אור לארבעה עשר צדקין וכו':

אם בן זונה תלמוד לומר זה תאכל עניו. הלשון דחוק וגראה לרשב"א דהכי פירושו והלא כבר נאמר תאכל עליו ממות והוא עליו

ממני אי ר' יהודה חמץ
סתמא קתני דאסור
דאפי' דנכרי אי ר'
שמעון הא אמר לאחר

[א] בראשונים וכן **בלא**
בכתר, ועיין צ"ח:
[ב] **וצריכי** כיה לקמן
קכ ע"א (מ"ה) יב"ץ
ח"מ וע' בדבריהם
מ"רשי"א שמעו ד"ג ס.
ידלא חכ"ש"ב"ם שן
שמפרש הצריכותא ועיין
בב"ר ר"מ"ן בליקוט
מפרשים: **[ג]** יש להוסיף
ודרשינן (בא"מ):
[ד] בכת"י תתיב **עצת**
מ"ם (דק"ס): **[ה]** **ענין**
מבוא"ש דאסברא טפי
ומקומין לה מתניתין בדף
כ ע"ב (גליון):

תמה על עצמך היאך
חמץ אסור בהנאה
כל שבעה. דס"ל מותר
בהנאה כל שבעה וכו"ס
לגמרא הפסח, ופליגא דרבי
יהודה דאמר חמץ שעבר
עליו הפסח אסור בהנאה
[לעיל כג.]. ור' יהודה
מיבעי לה. ור' יהודה
מיהיה בדרך חרקה.
ויזמן שציהמק קיים
[רשב"ם לקמן כז.].

רבי שמעון אומר חמין לפני זמנו * ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא כלום תוך זמנו עובר עליו בכרת ובלאו^א ומשעה שאסור באכילה אסור בהנאה אתאן לתנא קמא^ב ר' יוסי הגלילי אומר תמה על עצמך היאך חמין אסור בהנאה כל שבעה ומנין לאוכל חמין ממש שעות ולמעלה שהוא עובר בלא תעשה שנאמר^ג לא תאכל עליו חמין דברי רבי יהודה אמר לו ר' שמעון וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר לא תאכל עליו חמין שבעת ימים^ד לא תאכל עליו חמין מצות אם כן מה ת"ל לא תאכל עליו חמין בשעה שישנו בקום אכול מצה ישנו בבב תאכל חמין ובשעה שאינו בקום אכול מצה אינו בבב תאכל חמין מ"ט דר' יהודה תלתא קראי כתיבי^ה לא יאכל חמין^ו וכל מחמצת לא תאכלו^ז לא תאכל עליו חמין חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו וחד לתוך זמנו ורבי שמעון חד לתוך זמנו וכל מחמצת מבעי ליה^ח לכדתניא^ט (ב) אין לי אלא שנתחמין מאליו מחמת דבר אחר מנין תלמוד לומר כל מחמצת לא תאכלו לא יאכל חמין מיבעי ליה^י לכדתניא רבי יוסי הגלילי אומר מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נהוג אלא יום אחד תלמוד לומר לא יאכל חמין וסמך ליה^{יא} היום אתם יוצאים ור' יהודה מחמת דבר אחר מנא לי' מדאפקיה רחמנא בלשון מחמצת דר' יוסי הגלילי מנא ליה אי בעית אימא מדסמך ליה היום אי בעית אימא^{יב} סמוכין לא דריש אמר מר ומנין לאוכל חמין ממש שעות ולמעלה שהוא עובר בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו חמין דברי רבי יהודה אמר לו ר' שמעון וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר לא תאכל עליו חמין שבעת ימים תאכל עליו מצות ורבי יהודה שפיר קאמר ליה רבי שמעון ורבי יהודה אמר לך ההוא לקובעו חובה אפילו בזמן הזה הוא דאתא ור' שמעון לקובעו חובה מנא ליה נפקא ליה^{יג} מבערב תאכלו ור' יהודה^{יד} מיבעי לי' לממא ושהיה בדרך רחוקה סלקא דעתך אמינא הואיל ובפסח לא יאכל מצה ומרור נמי לא ניכול קמ"ל ור' שמעון ממא ושהיה בדרך רחוקה לא איצטרך קרא דלא גרע מערל וכן נכר דכתיב^{טו} וכל ערל לא יאכל בו^{טז} בו הוא אינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ובמרור ורבי יהודה כתיב בהאי וכתיב בהאי^{יז} מני תנתינן אי רבי יהודה חמין סתמא קאמר

היה חייב בכל מצות האמורות בצורה ואי קמשמע לן דמאי
איצטריך להיבא דנשטת הפסח כשהיה מומר ועשה תשובה
אלא למנוי¹² מכל מהם חייב לאכול מנה ומרור¹³ :

ז מילה ולפירושו פסול נמי בתרומה דצהערל (ימות וג' וס')
 דערל קטן מהו לטבול שמן של תרומה ערלה שלא בזמנה פוסל
 ת מילה דכיוצא ב' חייצין וחדע דהא עוממוס אינו אוכל ב' ג'
 רוע הוא הדין מתו אחיו מחמת מילה דאינו אוכל אף על ג'

וּמִשָּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעֲלָה לְדַמְרֵן לְפָנֵי
יְהוָה קָאָמַר לֵהּ כְּדִמְפָּרֶשׁ בְּגִמְרָא
בְּצִמְצֻם וּבְיָדוֹ. לְדַפְּלוֹ בְּחוּךְ הַמּוֹעֵד
תָּמָה אֲהֵי לְדַסְרִי: **אָא תַּאבְּלָא עֲצִיז.**
מִשְׁעָת שְׁחִיטָה דְּהֵייוּ מִשָּׁשׁ שָׁעוֹת
וּלְמַעֲלָה שְׁחִיטָה נוֹטָה לְהַעֲרִיב: הָבִי
גְרִיסִין חֲמֵן חֵין לִי אֱלָא שְׁנַחֲמֵן
מֵאֱלִיז: מִנֵּין לְפָפְחָ מִצְרִיִּם. שְׁלָא
נִהְיָו בִּז אֲסִקוֹר חֲמֵן אֱלָא יוֹם אַחַד:
תַּ"ל **אָא יֵאבֵל חֲמֵן וּבִמְיָךְ יֵיָהּ הַיּוֹם**
אַתָּם יוֹצֵאִים.^א לֹא יֵאכֵל חֲמֵן הַיּוֹם:
וְאִי בְּעִית אִימָא שְׂמוּכִין **אָא דְרִישׁ.**
רַבִּי יְהוּדָה אֱלָא בְּמִסְנָה תּוֹרָה

(א) גמרא לכתמיא
חמץ אין לי: (ב) רש"י
ד"ה לקונעו וכו' שזעמ
ימים תאכל עליו מנח
לפא:

(א) לא תאכל עליו חמץ
שבעת ימים תאכל
עליו מצות לחם עני כי
בחפזו יצאת מארץ
מצרים למען תזכור את
יום צאתך מארץ
מצרים כל ימי חייך:

(ב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל
הָעָם זְכוּר אֶת הַיּוֹם
הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאתֶם
מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים
כִּי בַחֲזֶק יָד הוֹצִיא יי
אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל
חֶמֶץ וְשֵׁמֶן יֵינִי 13

(ג) כֹּה מְחַמֵּצֵת לֹא
תֹאכְלוּ בָּכֶם מוֹשְׁבֵיכֶם
תֹאכְלוּ מִצֹּת:

[שמות יב, כ]
 (ד) הַיּוֹם אַתֶּם יִצְאִים
 בְּחֶרֶשׁ הָאֲכִיב:
 [שמות יג, ד]

(ה) פֶּרֶאשֵׁן בִּארְבֵּעָה
עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב
הָאֶחָד מִצֵּאת עַד יוֹם
הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ
בְּעֶרֶב: [שמות יב, יח]

(ו) וְכִי יִגְדֹר אֶתְךָ גֹדֶר
וַעֲשֵׂה פֶסַח לִי
הַמּוֹל לֹא כָל זֶכֶר וְאִם
יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה
בְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עַרְל
לֹא יֹאכֵל בּוֹ:
[שמות יב, מח]

זפילו דנכרי ואי רבי שמעון
דישראל

ביל מנה אע"ג דאסור צפסח הא נמי
אף על גב דלא אכיל צפסח דאין נאכל

ף תרומה מפסח בגז"ש דתושב ושכיר
אז לא יט לחלק בין שלא בזמנה דקטן
ומה בפרק הערל (שם עב.) אף על גב
דאינו חייב למוול:

73

זמנים. הלכות חמץ ומצה פ"א

ו האוכל מן החמץ עצמו וכו'. פרק יוס הכפורים ביומא (דף ע"ג:) חלי שיעור ר' יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר וקיי"ל כר"י. והוא כלל לכל מאכל אסור שבחמץ:

ח אסור לאכול חמץ וכו'. זה מצוה אסורה מהמסכתא. ומ"ש רבינו שיש בו מלקות הוא לדעת ר' יהודה דאמר בפרק כל שעה (פסחים כ"ח:): ומנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו חמץ ושעה שאסור באכילה אסור בהנאה וכן דעתו בלאחר זמנו כנזכר שם ור' שמעון חולק בזה ואומר שחמץ בין לפני זמנו בין לאחר זמנו אינו עובר עליו וכבר כתבתי למעלה שהלכה כר' שמעון בלאחר זמנו. ודעת רבינו שאין הלכה כמותו אלא לאחר זמנו דסתם מתניין אחי כותיה אכל לפני זמנו הדרינן לכליל דקיי"ל כר' יהודה דרבי יהודה ורבי שמעון הלכה כר"י דשני מתלוקת הן וכתרי קראי נפקי לה לר"י חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו הילכך קיי"ל כר"ש בחדא דהיינו לאחר וכו' בפני וזהו שאמרו פ"ק (דף ד: והו.)

והאוכל פחות מכזית במזיד מכין אותו מכת מרדות: **ח** אסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה א סמ"ג לאין ע"ו: ב טור סי' תמ"ג סמ"ג שם: ורבי שמעון הלכה כר"י דשני מתלוקת הן וכתרי קראי נפקי לה לר"י חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו הילכך קיי"ל כר"ש בחדא דהיינו לאחר וכו' בפני וזהו שאמרו פ"ק (דף ד: והו.)

והי"ח להרב המגיד שכתב שרבינו פסק כחכמים דפטרי באין בו ומחייבי ביש בו קשיא מה שהקשימו על הפי' הראשון: ונראה לומר דלדברי רבינו שפסק בחכמים והוא מפרש ביש בו לחכמים נמי חייב מלקות ובאין בו פטור ור"א סבר דבאין בו חייב מלקות ואע"ג דבשאר איסורים פטור, הכא חייב משום קרא דכל מחמץ וחכמים סברי דא"ל לומר דקרא דכל מחמץ אחא לחייב באין בו דכיון דלית ביה שיעורא א"ל לחייבו אלא כי אחא קרא לא אחא אלא ליש בו לומר דאע"ג דבשאר איסורים כרת נמי חייב בפסח פטור מכרת וטעמא מדכתב גבי אוכל חמץ ונכרתה וגבי מחמץ שהוא מערובת חמץ לא כתב ונכרתה וא"ל לומר דמחמץ מיידי באין בו דא"ל לחייבו כלל כמ"ש הילכך על כרחך לומר דאחא לפוטרו מכרת אע"פ שיש בו וגזירת התורה היא להקל בו בכך מבשאר איסורין ולפי זה שכתב רבינו שנאמר כל מחמץ לא תאכלו לא קאי למ"ש לוקה דלחא לא אינטריך קרא דמדיון שאר איסורין נפקא אלא לאינו חייב כרת קאי מדלא כתב גבי מחמץ אלא לא תאכלו ולא ונכרתה. ובהכי מתיישבים דברי ה"ה בפירוש דברי רבינו בלי פסוק:

ו האוכל מן החמץ עצמו בפסח וכו' שנאמר לא יאכל. קשיא לי למה לי קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבחמץ קיי"ל חלי שיעור אסור מה"מ. ועוד קשה דאי מקרא איפכא ה"ל למילף מיניה דלא יאכל שיעור אכילה משמע וכו'. ועל מ"ש והאוכל פחות מכזית במזיד וכו' קשיא לי למה ליה פחות מכזית דהא האוכל כל שהוא קיימין

לחם משנה

היא כיון דכבר רבינו מקצתו לפחות מבי כל דהא רבנן כי כל דרשי א"כ סברא הוא לרבות ג"כ עירובו כיון דכבר רבינו מקצתו:

ח אסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר וכו'. וכל האוכל *אחר זמן זה לוקה מן

המורה. כתב ה"ה ורצא גופיה כו'. וא"ת מה ראייה היא זו הא לעולם דהלכתא כר"ש ומאי דמפקיה מהתם דלא תשחט וכו' לא הוי אלא עשה או איסורא אכל לאו לא הוי דהא לא אמר קרא אלא לא תשחט הפסח צדוד החמץ קיים אכל לא הזהיר על החמץ שלא יאכלוהו וזה ברור וכמו שכתב לקמן בשם הראב"ד ז"ל. ונראה לומר דה"ה לא סבר כר"ש דאית ליה כך אלא דבין לפני זמנו בין לאחר זמנו אית ליה לר"ש דמותר והראיה ששם אמר בפ' כל שעה (שם דף ג.) בדברי רבא חמץ שלא בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו מותר

04/07/2018 14:14

משנה למלך

ו האוכל מן החמץ עצמו בפסח כל שהוא ה"ו אסור מן התורה שנאמר לא יאכל. יומא פ' יוה"כ (דף ע"ד.) גופא חלי שיעור ר"י אמר אסור מן המורה ור"ל אמר מותר מן המורה ר"י אמר אסור כיון דחלי לאיטרופי איסורא קא אכיל ר"ל אמר מותר אכילה אמר רחמנא וליכא. וכתב הכי אמרין תמא כותיה דר"י כל חלב לרבות חלי שיעור וכתבו החס' דמאי דאיטריך לר"י טעמא דחלי לאיטרופי אע"ג דלית ליה ברייתא דמרבה לחלי שיעור מקרא דכל חלב הוא משום דאי מקרא דכל חלב הוא עיקר קרא לכו לאטריך ואסמכתא אקרא אכל השחא דקאמר טעמא דחלי לאיטרופי סברא הוא מהאי טעמא דדרשא גמורה היא לחלי שיעור ע"כ. (א"ה עין מ"ש פ"ה מהל' שבת הלכה א') ומדברי הר"ן בפ' דשבוט נראה דמ"ה אטריך לטעמא דחלי לאיטרופי משום דאי מקרא דכל חלב לא הוה ילפינן מיניה לשאר איסורין משום דהו"א גזירת הכתוב היא בחלב דאף חלי שיעור יהיה אסור משא"כ בשאר איסורין אכל השחא דאמרין טעמא מסתברא דבי אסר קרא בחלב חלי שיעור הוא משום דחלי לאיטרופי וא"כ טעם זה שייך בכל האיסורים וילפינן מחלב לכל האיסורין דפחות מכשיעור אסור מן המורה משום דחלי לאיטרופי וקיי"ל כר"י וכן פסקו כל הפוסקים דחלי שיעור אסור מן המורה. ולפי זה יש לתמוה על רבינו דל"ל קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבחמץ קיי"ל חלי שיעור אסור מן המורה. ומו דאי מקרא איפכא הוה ליה למילף דלא יאכל שיעור אכילה משמע וכבר הקשה זה מרן בכ"מ והניחו ב"ע. וראיתי לרב מהרל"ה בתשובה סי' נ"א דהוקשה לו קושים מרן ז"ל הללו ותייך לאיסור חמץ דלא דמי לחלב דמשם למדו דחלי שיעור אסור משום דחלב אסור לעולם ולא היה לו שעת הימר מה שאין כן בחמץ שמותר קודם הפסח ולכן הוצרך פסוק בפני עצמו בחמץ לאסור חלי שיעור (קודם הפסח) והוליד הרב ז"ל מה דביום י"ד משעה ששית ולמעלה אין איסור תורה בפחות מכשיעור. ולקושיא השניה הנזכרת גם בזה האריך הרב יע"ש: וראיתי להרא"ם ז"ל בתוספותיו על הסמ"ג הלכות חמץ שכתב וז"ל והאוכל חמץ בפסח כל שהוא וכו' שנאמר לא יאכל חמץ ואכילה כל דהוא משמע ואע"ג דאינו חייב כרת או קרבן אלא בכזית שחלי שיעור דאחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה אכל לאיסורא כדקאי קאי והא דקאמר בגמרא מ"ט דר"י משום דחלי לאיטרופי ה"פ מאי טעמא לא מוקמי לה להלכתא לאיסורא כי היכי דמוקמי לה לעונשין משום דחלי לאיטרופי לעובר עליו בלאו או בכרת וכבר עוד ואע"פ אינו חייב קרבן או כרת אע"ג דלענין איסור אמרין דאכילה כל דהוא משמע לענין כרת או קרבן אינו אלא בכזית דאחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה עכ"ל. וא"ת דתיקשי לדברי הרב דהא בגמרא מוכח דטעמא דחלי שיעור הוא מריבויא דכל חלב. וי"ל דגם לסברת הרב אפשר לחזק כמו שכתבו החוספות או כדברי הר"ן דהכונה כך היא דכל מקום שנאמר בחמץ אכילה כל דהוא משמע אלא דאחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה ור"ל סבירא ליה דמוקמינן לה להלכתא לאיסורא כי היכי דמוקמינן לה לעונשין וליכא בחלי שיעור איסור מן המורה ור"י ס"ל דלא אחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה אלא לעונשין אכל לאיסורא כדקאי קאי וראיה לזה מדכתב רחמנא כל חלב לרבות חלי שיעור אלא דאי מהאי קרא לחוד הו"א דאחא הלכתא ואפיקתיה לקרא משמעויה מכל וכל אף לאיסורא וקרא דכל חלב אסמכתא בעלמא אכל השחא דאית לן טעמא דחלי

עין משפט
נר מצוה

פ"ג מ"י פ"ג מהלכות תמן ומלה הלכה ז סמג עשין לט טוש"ע אר"ח ס"י חלד סעף ב:

פ"ג ב מ"י פ"א מהלכות פ"ג ע"ג מהלכה יב:

פ"ג ב מ"י פ"ג מהלכות תמן ומלה הלכה ז סמג עשין לט טוש"ע אר"ח סמון חלד סעף ב:

ו:

שנאמר ויהי אנשים. והא דאמר דהנזקין (גיטין ד' ס. ושם) שמונה פרשיות נלמרו ציוס שהוקם המשכן והיינו צראש חדש ניסן פרשת טמאים לא כפ"ה דפי' פרשת טמאים ויהי אנשים דזו הפרשה נלמרה בערב הפסח כדמשמע הכא אלא פרשת טמאים טומאת תרומה וקדשים:

ומזהיר ע"ז פסח שני. אע"ג שעל ידי שאלתו^א הזקק לומר להן מ"מ לא היה צריך להאריך אלא אל תעשו פסח ותו לא: **ממאי** דבריש ירחא קאי. תימה דנשנת צפ"ר עקינא (דף פו: ושם) קאמר (רבה^ב) דכ"ע צר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא ציוס הוה צאו מדבר סיני וכתיב התם החדש הזה וגו' מה להלן ר"ח אף כאן ראש חדש אלמא פשיטא דהחדש הזה נלמר לו צר"ח והיינו משום דלמר דהקומץ רצה (מנחות כט.). שנתקשה משה רבינו צראיית הלצנה עד שאמר לו הקב"ה מה ראה וקדש ומ' ר"ח אע"ג שאמר הקצ"ה למשה צייס ירחא דילמא משה לא אמר להם לישראל אלא צנ' או צד' צירחא ומסיק דיליף מדבר ממדבר דצההיא דבאחד לחדש השני אמירת הקצ"ה ואמירת משה הוי צייס ירחא דכתיב "באחד לחדש השני וימילדו וגו' ור"י מפרש אע"ג דהחדש הזה הוה צייס ירחא מיהו דילמא הא דקאמר דצרו אל כל עדת ישראל לא הוה צייס ירחא ואם תלמר אמאי לא יליף התם מדבר מצמדבר כי הכא **אבל** בחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם. היינו דוקא היכא דליכא דרשה וטעם דהא חנן צפ' נגמר הדין (סנהדרין מה. ושם) דדחיית הנסקל קודם לסקילתו אע"ג דסקילה כתיב צרישא דכתיב^ג כי סקל יסקל או ירה יירה היינו משום דכתיב צמקוס אחר סקילה צגמר מיתה דכתיב^ד וסקלתם צאננים ומתו:

אבל בתרי ענייני אין דנין. והא דפריך צסוף הפרה (צ"ק ד' נד: ושם) ואימא דהמתק דדברות ראשונות כלל שור וחמור^ה פרט דהמתק דדברות האחרונות חזר וכלל אע"ג דמרותקין טועא היינו משום דעשרת הדברות חשיצי כחד עניינא דדציבור אחד נלמרנו^ו: **ודעתיה** עי"זיה. פירוש ולא בטל מחילוי כמו פירורין ועל פ"ה קשה מאי פריך כי משכחת ליה ניצטלה הא פי' ודעתיה עילויה שחס עליה לצטלה:

י' משיש שעות ולמעלה. פ"ה מתחלת שש ולא נהירא לר"ת דע"כ הא דלמר לעיל^ז חמץ מו' שעות ולמעלה אסור היינו מסוף שש ופר"ת דמסוף שש קאמר ומייתי והוה חמץ נוקשה שאינו אסור נמי אלא מדרבנן^ח:

לפני

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

שהרי משה עומד בפסח ראשון. ודורש להן צהלכות פסח השני דהיינו שלשים יום שהוא צארצעה עשר צאיר: מזה צ"הצץ ראש חדש. דכתיב ציה צאחד לחדש השני: וניכתוב ברישא בוי. לא אשמעתין פריך אלא אסדר פרשיות קפריך מכדי פרשת פסח נלמרה תחלה שהרי צחדש הראשון

^א שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני שנאמר ^ב ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו^ב וכתיב ^ג ויהי אנשים אשר היו טמאים צנפש אדם ור' שמעון בן גמליאל אמר לך איידי דאיירי במילי דפסחא מסיק להו לכך מילי דפסחא מאי טעמא דרשב"ג שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח שנאמר ^ד החדש הזה לכם ראש חדשים וכתיב ^ה דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו' ממאי דבריש ירחא קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמישה בירחא קאי אלא אמר רבה בר שימי משמיה דרבינא מהכא ^ו וידבר י"י אל משה במדבר סיני בשנה השנית בחדש הראשון וכתיב ^ז ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו הכא נמי ממאי דבריש ירחא קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמישה בירחא קאי אמר רב נחמן בר יצחק אתיא מדבר במדבר כתיב הכא ^ח במדבר סיני וכתיב התם ^ט וידבר י"י אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני מה להלן בראש חדש אף כאן בראש חדש וניכתוב ברישא דחדש ראשון והדר ניכתוב דחדש שני אמר רב מנשיא בר תחליפא משמיה דרב ^י זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה אמר רב פפא לא אמרן אלא בתרי ענייני אבל בחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר דאי לא תימא הכי כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דילמא פרט וכלל הוא ותו פרט וכלל געשה כלל מוסף על הפרט דילמא כלל ופרט הוא אי הכי אפילו בתרי ענייני נמי הניחא למאן דאמר ^{יא} כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט שפיר אלא למאן דאמר דנין מאי איכא למימר אפילו למ"ד דנין הני מילי בחד עניינא אבל בתרי ענייני אין דנין: אמר רב יהודה אמר רב ^א הבודק צריך שיבטל מאי טעמא אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי וכי תימא כיון דמינטר להו אגב ביתיה חשיבי ^ב והתניא ^ג סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים סופי ענבים ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן אסורין משום גזל וחייבין במעשר בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן מותרין משום גזל ופטורין משום מעשר אמר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה ^ד. וכי משכחת ^ה ליה לבטליה ^ו דילמא משכחת ^ז ליה לבתר איסורא ולא ברשותיה קיימא ולא מצי מבטיל דא"ר אלעזר ^ח שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו^ט

ברשותו ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ ברשותו ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה ^א. וניבטליה בארבע וניבטליה בחמש כיון דלאו זמן איסורא הוא ולא זמן ביעורא הוא דילמא פשע ולא מבטל ליה וניבטליה

הרצים הוא ואף על פי שזכרו אין רשות הרצים קנויה לו: וניבטליה בארבע. כלומר רצון לכל אדם שיצטל קודם איסורו: פשע. ישכת ויצא לידי פשיעה שעל ידי מה יזכר

פרק ראשון פסחים

שהרי משה רבינו עומד בפסח ראשון. ודורש להן צהלכות פסח השני דהיינו שלשים יום שהוא צארצעה עשר צאיר: מזה צ"הצץ ראש חדש. דכתיב ציה צאחד לחדש השני: וניכתוב ברישא בוי. לא אשמעתין פריך אלא אסדר פרשיות קפריך מכדי פרשת פסח נלמרה תחלה שהרי צחדש הראשון נלמרה דכתיב צחדש הראשון ללמר ופרשת פקודים נלמרה צאיר ומאי טעמא אקדמה להאי צראש הספר ופרשה זו צפרשת צהעלותך: אין מוקדם ומאוחר בתורה. לא הקפידה תורה על סדר מוקדם ומאוחר ופרשיות דנלמרו תחלה הקדימו^א המלכותות לה: בתרי ענייני. צשתי פרשיות: בחד עניינא. צמקראות הסדורות צפרשה אחת: דאי צא תימא הכי. דצסדר כתיבתן נלמרנו הא דקיימא לן כל כלל ופרט אין צכלל אלא מה שהוא צפרט לפי צצא הפרט ופרט שזוהי הכלל היכי סמכינן עלה דילמא פרט וכלל הוא: צעשה בצץ מוסף ע"ז הפרט ^אלא תלמר אין כאן אלא פרט או כיוצא בו צציא דניו צצנין אז לכן הוסיף הכתוב כלל אחריו להציא כל דבר ואפילו אינו דומה לפרט: אי הכי. קשיא לך אפילו בתרי ענייני תיקשי לך דהא דיינינן כלל ופרט כשנלמר אחד מהן צפרשה זו ואחד מהן צפרשה אחרת: הא ניחא. דלא קשיא לך: צמאן דאמר בצץ ופרט המרוחקין אין דנין בו.^ב ופלוגתא היא צמנחות צפרק כל המנחות צאות מזה (דף נה:) וצצצא קמא צהחובל (דף פה:). הבודק צריך שיבטל. צלצו סמוך לצדיקה מיד ואומר כל חמירא דליכא צציתא הדין ליצטיל: מאי טעמא. הרי מצער

כל הנמצא: וכי תימא כיון דמינטר להו אגב ביתיה. עס שאר ממנוי הוא משמךן כששהוא נועל ציתו לשומרו נמצא משמר כל מה צצתוכו הלכך חשיצי ושימור דלאו אדעתא דדידיה הוא מי מחשיצי ליה: והתניא סופי תאנים. סוף לקיטת תאנים נמצאים צתאנה תאנים שאין מתצטלות כל צרכן עולמית: ומשמר שדהו מפני ענבים. וצעל הצית זה משמר שדה זו שלא יכנסו צני אדם לתוכה ואין דעתו מפני התאנים אלא מפני שיש צה ענבים שעדיין לא הגיע עת הצציר או סופי ענבים שלא יתצטלו עולמית וצעל הצית משמר שדהו זו שכן צתוכה ולא צצצילן אלא מפני מדלעות ומקשאות צצה: קשואין ודלועין שס הפרי עצמו. מקשאות ומדלעות קרי כל האילנות^א: וחייבין במעשר. אס ליקטן צעל הצית או נתנן לאחר: ופטורין מן המעשר. דהפקר פטור מן המעשר^ב: ודעתו ע"זיה. חצונה היא צעיניו וחס עליה לשורפה ומשהה אפילו רגע אחד ונמצא עובר עליה צצל יראה וצצל ימצא אזל מצצטלה אינו עובר דלא כתב אלא תצציתו: דלאו ברשותיה הוא. אינו שלו: דאמר ר' אלעזר ב' דברים אינן שלום ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו. להחמיצי עליהן: בור ברשות הרבים. הפותחו חייב צניזקין ואין הצור שלו אלא של הפקר שהרי צרשות למה הוצרכתו לצטל צלילה ליתקנו אצל עכשיו שעסוק צצדיקתו יזכר:

משה וְלִפְנֵי אֱהֱרֹן בְּיָוֶם הַהוּא: (במדבר ב, יא)
ג) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה.[שמות יב, ב]
ד) דִּבְרוּ אֶל כָּל עַדֹת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בָּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָ לִבִּית אֶבֶת שֶׁהָ לִבִּית: [שמות יב, ג]
ה) וַיִּדְבֹּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: (במדבר ב, א)
ו) וַיִּדְבֹּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַהֲל לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: (במדבר ב, א)

בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם לֵאמֹר: (במדבר א, א)

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) עיין תוס' בבורות נו ע"ב ד"ה בפרוס, צ) [צנא] קמא פה. מנחות נה: נדה [ג.]. ג) חוספתא (פרק ב) [פרק ג ה"ג] דמעשה, ד) צנא קמא כט: [ע"ש], ט) עיין תוס' מנחות שם ד"ה כלל שהקשו ע"ז, ו) חלה פרק א מ"ג, ז) ממדבר א, ח) שמות יט יג, ט) דברים יז ה, י) שבועות דף כ: ע"י"ש, כ) ד ע"ב.

גליון הש"ס

גמ' זאת אומרת אין מוקדם. עיין צרש"י צמזם צראשית ו' ג' י"ח ג'. שמות ד' כ': שם וכי משכחת ציה צבטליה. ע"י לקמן כא ע"א חד"ה ולי אשמעינן: שם וניבטליה בדי'. צרי"ף הגי' תחלה וצטטליה צשית ואח"כ וניצטלי' צנ' וה':

ליקוטי רש"י

והמין מושש שעות וצמעיצה. אין חמץ צרשיתו דלל היכא דלימיה אסור צהנאה ועשאו הכתוב צאילו הוא צרשיתו לעבור עליו צצל יראה וצל ימצא [ב"ק כט:]. אין מוקדם ומאוחר. לא דקדקו להקדים צמננתן אלא המוקדם ולאחר את המאוחר שיש מקום שהשני מוחרר צמסנה צריך להקדימו צמעשה [סנהדרין כט:].

הגהות וציונים

א) צ"ל ויעשו את הפסח בראשון (גליון). ועיין בחידושי הש"ס להגר"י פיק: צ) כ"י משבצת ג] [דף, כן נכון להיות וכן איתא בבבא קמא וכן איתא בשאלות] (גליון): ד) צ"ל הקרימה (חכמת מנחה) ובכתי" הקדים צכתוב: ט) צ"ל כל הדישיות (באה"מ): ו) כ"י אינן ברשותו שש אדם (עיין רש"י צברי"ף ור"ן): ז) בחוס' שאנן וח"י הר"ן שאילתן: ח) [רביאן (גליון): ט] שור וחמור דדברות אחרונות פרט ומשני בהמתך כצ"ל עיין מהרש"א (גליון): י) [שייר דף ז ע"א] (גליון): כ) [ועיין תוספות חולין ד' ע"ב ד"ה מותר מיד וכו' דבשעות דרבנן וחמץ דרבנן דחוששין לקדושין מ"מ מוקדשת גמורה לא הויא דאם בא אחר וקדשה חוששין לקידושי שניהן וע"ע תוספות קידושין נח ע"א ד"ה אלמא] (גליון):

תורה אור השלם

א) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: [במדבר ב, ב]

וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַּר סִינַי כִּכֵּל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֵּן עֶשְׂרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: [במדבר ב, ה]

ז) וַיְהִי אַנְשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לָנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכֻלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי

יש פירקין ונט, בן ד"ה בעין. ומה שכתוב וצמח שם לה, אן באתרוג גם כן באשירה כחומי, נקטו חד טעם עם לולב, ויש ללא גרים (באפשר) [באתרוג], ועין חידושי הרשב"א [הרשב"א] שם ד"ה אכאן, ולפי זה להמחנך המודר הנאה מלולב של יוצא ידי חובתו אף ביום ראשון, דלכס קרינן ביה, ללא כמו שכתב הר"ב בסעיף ב', והרשב"א ז"ל כתבונה וס"א סימן תשמ"ו חזר ממה שכתב בחידושי הרשב"א י"ג, יע"ש. ואם כן במודר הנאה מלולב עצמו יש לומר יטול בלא ברכה ביום ראשון (ואם נדר ביום טוב ושאל על נדרו לזורך יום טוב, יש לומר כהאי גוונא לא הוה נראה ונדחה, דכידו הוא. ואי נמי לא הוה בדיה, יש לומר כל שהוא סיבב הדבר אפשר לא הוה נראה ונדחה ונראה, וי"ע). ובלבוש [סעיף בן ערלה אין יוצא ידי חובתו ביום ראשון, ז"ע] דמכאן מבואר איסור אכילה כל ז' אינו יוצא ידי חובתו. ויצא לנו הדין חמץ בפסח של כללי הכרס ועכו"ם איסור הנאה, מחמת נעצרו לפי (כ) מה שכתוב בחידושי הרשב"א והמחנך ומ"א דלכס קרינן ביה. ובפסחים [ו, בן] שני דברים אין נרשמו, יש לומר לאו חידושא, אלא מנינו בתורה כן.

ובספר תיבת גמא [נפשו], לקויעם להגלים, לפסח ולסוכות כתבנו בשם הרב המאור הגדול מו' חיים טולנצ'ין ז"ל מק"ק לבוב קושיא דלמא ר' אבהו יתוקיע [פסחים כא, בן] לא פליגי, ובחמץ בפסח לר"ך נזירי [אכאן], דלא תימא דלא נזרת הכתוב הוא דלך איסור הנאה. ולפי מה שכתב בחידושי הרשב"א אחי שפיר, ויש ביארנו זה, אין מקומו פה ^ההוה יודע, אחרון שאסר עצמו בשבועה באכילה, להמחנך פסול כל ז' הימים, ועל כהאי גוונא נמי, ואי בעי מיתשל לא אמרינן. ואחרון של עכו"ם ביום ראשון ממה נפשך, אי לא זכה ביה, של אחרים הוא, ואי זכה בו, כחומי כו'. ובשאר הימים, אם אין לו אחרון אחר כי אם זה, ז"ע, דיש לומר דמאליס מדרבנן (עין עבודה זרה מ"ז א') וכל דלית ליה אחר, אפשר לא גזרינן. ולשאל ירחיב ביה, מזהר זהיר. ומיהו במודר הנאה אמאי בשאר ימים כשר לכתילה ולא חיישינן שירית ככוונה ביה, כי לא נדיל נגדרים כהאי גוונא, עין תוספות ריש פסחים [ד"ה אורן], ועין חידושי הרשב"א סוכה ל"ה [ע"א ד"ה אכאן] כהא דגרסי של אשירה מלוא הנאה בעמירה, יע"ש. ומיהו לולב ביום טוב שני דרבנן מאליס לגבוה. ובשופר כהאי גוונא אם אין לו אחר יש לומר דתוקע לכתילה, עין סימן תרכ"ט נמ"א [ס"ק] כ"ב, והבן. ועין סימן תקפ"ו נמ"א אות ו': **אתרוג ש"י צר"ה פסול.** עין מ"א. גמרא ל"ה א' ובמשנה [שם לה, בן], ולהמחנך פסול כל ז', ובלבוש [שם] משמע רק יום ראשון. והנה יש לומר ערלה נשרפה וכתומי, עין תוספות תמורה [ג, ב ד"ה] (כל) [אלו הן] הנשרפין, ובפני יהושע סוכה [לה, א ד"ה] שם ותוספות סוכה ל"ה א' ד"ה

לפי. ואחרון שנבלע איסור, יש לעין איך יציר, אי נפל חס עליו, כדי קליפה נלד לא הוה חסר אף ביום ראשון, כנסימן תרמ"ח סעיף ו' נקלף וכו'. ואי על ידי כישול ממנו, בלאו הכי פסול כנסימן תרמ"ח סעיף ט"ו. ולהב"ח שם [עמוד תקס"ה ד"ה ואם הוא] יציר כבוש נמים מעת לעת עם איסור ^ההוה, מה שאין כן להמ"א שם אות כ"ב איך הניא זה. ויש לומר דנפקא מינה לשאר הימים, דיש לומר כבוש שרי בשאר הימים. ובלווע איסור להמחנך פסול כל ז', ויש לפרש נענין אחר. ומה שכתב דתוספות ורש"י וכל זו מכשירין ערלה בשאר הימים, כסוכה ל"ה א' ד"ה לפי, דנאיסור אכילה באחרון שרי בשאר הימים, בלא כהר"מ והמחנך. ומכל מקום ערלה יש לומר נשרפה כחומי. וטבל, עין ברין [סוכה ה, א ד"ה] שם הרמב"ן ז"ל [הלכות לולב עמוד דה ד"ה אכאן] וכתפות תמרים [שם לה, א ד"ה] תוספות ד"ה אמאי, יע"ש, יש לומר לדבר מלוא שאין לו אחר אפשר היתירו להפריש ביום טוב, ומינו דאי בעי מפריש יצא ידי חובתו. ודמאי, למיט הלל, אף למאן דאמר מאכילין עניים. ואכסניא, עין תוספות ל"ה ב' [ד"ה מאכילין] פלוגתא בירושלמי [דמאי פ"ג הלכה א]. ועבודה זרה של עכו"ם ביום ראשון, מינו דאי בעי מנטל לה וזכי בה, זה לא אמרינן. ועין פירוש המשניות [להרמב"ם, סוכה פ"ג משנה הן] כתב ערלה ותרומה טמאה נשרפה, ואין פירי, שאין ראוי לאכילה, ועין נכפות תמרים [שם לה, א ד"ה] פסקאן מזה, ויש לומר דכל שאין ראוי לאכילה מיעט מפרי, ואחי שפיר דפסול כל ז', בלאו פרי היה, וראיה דנשרפה ודאי פסולין כל ז'. וגמרא דנקיט משום היתר אכילה, דנפקא מינה בטבל וכדומה, או ערלת חונה לארץ דלמאן דאמר דאין נשרפה ^ההוה, עין נכפות תמרים [שם], והבן זה, ואין להאריך. עין בלבוש מה שכתב אחר כך [סעיף הן] בערלה משמע כל ז' פסול: **בא שאינם מינים.** עין מ"א. דהני נמי אף על גב דממיתם קלח הם, מכל מקום אין מינם מיקרי נמורה: **בב וחזוית, אינו הדר, מ"א.** דיש לומרם [נ"א] סוכה פ"ג סימן טו נדעת בירושלמי שם הלכה ון מטעם חסר, ועין ט"ז אות ט' בזה: **בג ע"א.** עין מ"א. עין ט"ז אות י"א, ואפשר דהיינו מדעתו נמחנה, ואחר כך יטול את זה להלל ומענוע, ואם כן ה"טו ומ"א כחדא הם, כן נראה לי:

בהצית השקל

לארץ אסורו מהלכתא מדינה, ולכן הקילו. מה שאין כן לדידן דקיימא לן כרבי יוחנן דבתוצה לארץ אסור מהלכה למשה מסיני, כהאי גוונא אסור: **ואתרוג שנאסר בו** **הוא התוספות ורש"י בו** **בשירין אפי"ו ש"י צר"ה** **בשאר הימים.** כדמוכח מדבריהם שהבאתי לעיל, דמהאי טעמא נתן הש"ס הטעם בלולב של אשרה ועיר הנדחת משום כחומי, ולא נתן טעם שאין בה דין ממון, משום דרצה ליתן טעם לפסולו גם ביום שני. מוכח מזה, דמטעם דין ממון והיתר אכילה כשר בשאר ימים, ודין ממון והיתר אכילה דינייהו שוין. ונהי דלדעת השו"ע גם ביום שני פסול מה שאין בו דין ממון והיתר אכילה, כנוכר לעיל, מכל מקום באתרוג הבלוע מאיסור יש להקל, הואיל ואין איסורו מחמת עצמו, ועכ"פ בשאר הימים יש להקל ולצרף דעת התוספות הנ"ל: **ובב"א** **עין ברין.** מחלוקת בזה, דיש רוצים להכשיר אף על גב שיש לכהן חלק בו, וא"כ לישאל הנוטלו נקרא חסר. דהא חסר ליה חלק הבהן, מכל מקום לא מיקרי חסר, דהא אפשר שיפריש תרומה על אתרוג זה ממקום אחר, וישאר כל האתרוג שלו לעצמו. ודמאי לאחים שעדיין לא חלקו ירושתם והם בשותפות זה עם זה, ויש להם אתרוג, אם אחד רשאי לאכלו כלו יוצא בה [סימן תתח סעיף חן]. ויש פוסלים, דאינו דומה לאתרוג שבתפיסת הבית, ע"ש: **(פ"ק בב) וחזוית, אינו הדר, ור"ל,** דהדר בעינן כל שבעה. ועין בט"ז ס"ק ט' שכתב להקל בשאר ימים פסול חזוית וכל דבר שפסולו משום שאינו הדר:

לבושי שרד

[נמסר ש"י ביום ג' מלשון הגמרא מוכח דשכ"ה ב' ד, נ"ל:]

(ב) וחזוית. עין ט"ז. מה שכתב ברין ויש אומרים, יש לומר קצת יש אומרים שסוכרים שמטעם בלאו הדר, וסוכרים הדר בשאר הימים כשר כהר"מ ז"ל. ובגמרא [שם] ל"ו ב' ניקב עכברים באות הקדום, אמר רב אין זה הדר, על כרחך ביום טוב שני, דביום טוב ראשון חסר בלאו הכי פסול אף בלא עכברים, ועל כרחך בשאר ימים, ואף חתכו פסול, ומשום הכי פריך לר' חנינא. ומשני, דמאיסי לא מהני חתך אחר כך, ולית ביה הדר בחתך אחר כך. ועין לחם משנה [לולב] פרק ח' הלכה ט' וכפות תמרים [שם ד"ה] אחר ור"ה איכאן בזה. ומכל מקום מדלא אמר רב פסול דמאיס, ונקיט לישנא דאין זה הדר, שמע מינה דהדר פסול כל ז'. אבל הר"מ ז"ל משמע דהדר כשר בשאר הימים, ומדר' חנינא דייק לה דחסר והדר לדידה שוין המה, ולא סבירא ליה כמו שכתבו החוספות ברש פירקין [נט, בן] ד"ה בעינן. והר"ב שכתב וחזוית כו', הוא בלא כהמחנך, וסובר הדר פסול כל ז', וחסר הוא דכשר, וחזוית רבוחא קאמר, דלא תימא כמו שכתב הרא"ש ז"ל [שם פ"ג סימן טן] במשנה עלתה חזוית, דירושלמי [שם] הלכה ון מכשיר חזוית בשאר הימים סובר חזוית מטעם חסר הוא (גרב) ^ההוה, אי פליג אתלמודא דידן והדר כשר בשאר הימים, ומשום הכי כתב הר"ב שאף חזוית פסול בשאר ימים, ויש אומרים הוה לכתוב. ומסיק [ה"טו], בחזוית יש לסמוך להקל, בחזוית דוקא דהוה כספק ספיקא, שמא הדר כשר בשאר ימים, ושמא חזוית מטעם חסר וירושלמי אין חולק בו. ומשמע אף לברך עליו בשאר הימים, בחזוית. ואי"ה בסוף הסימן אבאר עוד בזה * : **(י) שני ימים טובים.** עין ט"ז. הנה באין נמצא אחר, מבואר בסעיף ו' אף ביום א' נוטלין ואין מברכין. ויש לומר כאן מיידי שיש בנמצא על ידי טורח, בשני אין צריך לטרוח. אי נמי, בפסולי ראשון ביום א' רק השליח ציבור נוטל שלא תשתכח תורת לולב, ולא יחיד, עין אליה רבה אות י"ט בשם כנסת הגדולה [הגה"ט], ובשני נוטלין כל יחיד בלא ברכה, דבקיאיין כו'. ופסול מחמת ספק פלוגתא וכדומה ביום א', לכאורה בשני מברך, דעל ספק ספיקא יש לומר דמברכין, כמו שכתבתי בפתיחה להלכות ברכות [אות דן], ובבסימן תפ"ט [אשל אברהם אות יג] משבצות זהב אות בן. ויש אומרים דמולול ביום טוב שני אם מברך, עין לבוש [סוף סעיף ה] * : **(יא) יבדך.** עין ט"ז. ועין מ"א אות כ"ג בשם דרכי משה [אות גן], ואי"ה שם יבואר:

לפי. ואחרון שנבלע איסור, יש לעין איך יציר, אי נפל חס עליו, כדי קליפה נלד לא הוה חסר אף ביום ראשון, כנסימן תרמ"ח סעיף ט"ו. ולהב"ח שם [עמוד תקס"ה ד"ה ואם הוא] יציר כבוש נמים מעת לעת עם איסור ^ההוה, מה שאין כן להמ"א שם אות כ"ב איך הניא זה. ויש לומר דנפקא מינה לשאר הימים, דיש לומר כבוש שרי בשאר הימים. ובלווע איסור להמחנך פסול כל ז', ויש לפרש נענין אחר. ומה שכתב דתוספות ורש"י וכל זו מכשירין ערלה בשאר הימים, כסוכה ל"ה א' ד"ה לפי, דנאיסור אכילה באחרון שרי בשאר הימים, בלא כהר"מ והמחנך. ומכל מקום ערלה יש לומר נשרפה כחומי. וטבל, עין ברין [סוכה ה, א ד"ה] שם הרמב"ן ז"ל [הלכות לולב עמוד דה ד"ה אכאן] וכתפות תמרים [שם לה, א ד"ה] תוספות ד"ה אמאי, יע"ש, יש לומר לדבר מלוא שאין לו אחר אפשר היתירו להפריש ביום טוב, ומינו דאי בעי מפריש יצא ידי חובתו. ודמאי, למיט הלל, אף למאן דאמר מאכילין עניים. ואכסניא, עין תוספות ל"ה ב' [ד"ה מאכילין] פלוגתא בירושלמי [דמאי פ"ג הלכה א]. ועבודה זרה של עכו"ם ביום ראשון, מינו דאי בעי מנטל לה וזכי בה, זה לא אמרינן. ועין פירוש המשניות [להרמב"ם, סוכה פ"ג משנה הן] כתב ערלה ותרומה טמאה נשרפה, ואין פירי, שאין ראוי לאכילה, ועין נכפות תמרים [שם לה, א ד"ה] פסקאן מזה, ויש לומר דכל שאין ראוי לאכילה מיעט מפרי, ואחי שפיר דפסול כל ז', בלאו פרי היה, וראיה דנשרפה ודאי פסולין כל ז'. וגמרא דנקיט משום היתר אכילה, דנפקא מינה בטבל וכדומה, או ערלת חונה לארץ דלמאן דאמר דאין נשרפה ^ההוה, עין נכפות תמרים [שם], והבן זה, ואין להאריך. עין בלבוש מה שכתב אחר כך [סעיף הן] בערלה משמע כל ז' פסול: **בא שאינם מינים.** עין מ"א. דהני נמי אף על גב דממיתם קלח הם, מכל מקום אין מינם מיקרי נמורה: **בב וחזוית, אינו הדר, מ"א.** דיש לומרם [נ"א] סוכה פ"ג סימן טו נדעת בירושלמי שם הלכה ון מטעם חסר, ועין ט"ז אות ט' בזה: **בג ע"א.** עין מ"א. עין ט"ז אות י"א, ואפשר דהיינו מדעתו נמחנה, ואחר כך יטול את זה להלל ומענוע, ואם כן ה"טו ומ"א כחדא הם, כן נראה לי:

פעמים

פסול רק באי"ה דרבנן כשר, ובגיטין (דף כ' ע"א) קאמר סתם גט שכתבו על איסורי הנאה כשר, וכתב בשו"ת הרשב"א (סי' תר"ג) ד"ל דש"ס דילן פליג על הירושלמי וס"ל דגם כתבו על אי"ה דאורייתא כשר ע"ש ובשו"ת עמק יהושע שם (סי' ו'), ולכאורה במאי פליגי הגמרא דילן והירושלמי, וי"ל לפי"מ שכו' בשו"ת דברי מרדכי (סי' מ"ו אות ה') ובספר דרכי הוראה (ח"ב פרק כ"ה) דלהירושלמי תרומות (פרק ו') הג"ל דמודה ר"ל באיסורי הנאה גם בהנאה ח"ש אסור מה"ת ולא קאי על אכילה מאי"ה דוקא וכמ"ש כת"ר, וא"כ להירושלמי כל איסורי הנאה אין להם בעלים דלאו דוקא בחמץ אסור ח"ש בהנאה אלא בכל איסורי הנאה כן דאפי' ר"ל מודה באי"ה, וכיון דא"א ליהנות פחות פחות מכזית שוב אין להם בעלים, וא"ש דברי הירושלמי דגט שכתבו על איסורי הנאה דאורייתא פסול, כיון דאין לו בעלים ואינו שלו והגט צריך להיות של הבעל המגרש, ואיסורי הנאה דרבנן שאני עי' צ"ק (דף ע"ב) בחשב"ע דאי הוי דרבנן שפיר דמריה קא טבח, אבל ש"ס דילן הא לא ס"ל כהירושלמי דמודה ר"ל באיסורי הנאה כמבואר בשו"ת מהר"ם שיק או"ח (סי' י"ב) ועוד אחרונים הג"ל, וא"כ רק בחמץ דכתיב לא יאכל (צירי) ואסור ח"ש בהנאה אמרי' דאינו צרשמו ואין לו בעלים, אבל שאר איסורי הנאה דמותר ח"ש בהנאה וכד' הפרמ"ג שוב י"ל בעלים דיכול ליהנות פחות פחות מכזית וכנ"ל, ושפיר קאמר גט שכתבו על איסורי הנאה כשר אף באי"ה דאורייתא, כיון דלהגמרא דילן אי"ה י"ל בעלים חוץ מחמץ וכנ"ל, וא"ש הש"ס דילן והירושלמי לשיטתייהו ודו"ק.

ה) וּלְפִי"ד האור חדש קידושין (דף נ"ו ע"ב) שהבאנו לעיל דר' אלעזר דאמר חמץ אינו צרשמו של אדם ע"כ כר"י ס"ל דח"ש אסור מה"ת, דלר"ל דח"ש מותר מה"ת חמץ הוא צרשמו דיכול ליהנות ולאכול פחות פחות מכזית, דמשום איסור דרבנן עדיין הוי צרשמו כד' הגמ' צ"ק (דף ע"ב) הג"ל, ועי' בפרמ"ג בפת"כ להל' פסח ח"ב (פרק ג' אות ד') כ' ג"כ דאי ח"ש מותר מה"ת הוי צרשמו, ועי' במגן האלק (סי' תמ"ח סק"ט) ושו"ת שואל ומשיב מהדו"ל ח"א (סי' שכ"ז) העירו ג"כ בזה דלר"ל חמץ הוי צרשמו ע"ש, ויש ליישב בזה קושי' הפרמ"ג או"ח (סי' תרמ"ט א"א סק"כ) בשם מוה"ר חיים טולניץ מלבוש ז"ל, על הא דקאמר בפסחים (דף כ"א ע"ב) דחוקיה דליף הא דחמץ בפסח אסור בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ (צירי) לא יהא צו היתר אכילה וכו', ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה

כעשה שי"צ כרת ודוחה אף ל"ת ועשה דחדש, אך הא ג"כ לא הוי צעידנא שוב אינו דוחה כיון דאיכא שני ענינים שלא לדחות משום דהוי ל"ת ועשה וג"כ לא הוי צעידנא, ואף דכל אחד בפ"ע ה' דוחה משום דהוי עשה החמור, אך כיון דאיכא תרתי ריעותא צהדדי אינו דוחה אף דהוי עשה החמור, וכבר ראינו באחרונים שכו' כעין זה וז"צ ונכון.

והנה בספרי אב"ז שם (סי' כ"ט אות ה') הבאתי קוש' הפרמ"ג בפת"כ לה' פסח ח"א (פ"א אות ח') ושם ח"ב (פ"ג אות ד'), דאי נימא ח"ש מותר מה"ת בהנאה א"כ קשה מהא דקאמר בפסחים (דף ו' ע"ב) שני דברים אינם צרשמו של אדם וכו' חמץ בפסח, והא יכול ליהנות פחות פחות מכזית כמה פעמים וממון גמור הוא. וכתבו שם דחמץ שאני דילפי' **וְלֹא יֵאָכֵל** וח"ש אסור מה"ת אף בהנאה משא"כ שאר איסורי הנאה ע"ש צדרינו. וכעת ראינו בשו"ת עמק יהושע דיני חמץ (סי' ו') ד"ה וא"כ יש להוכיח כו' שהעיר ג"כ בזה דאי ח"ש מותר בהנאה בחמץ א"כ יש לו דין ממון ויש לו בעלים ע"ש וקדמו בפרמ"ג הג"ל. וכ"כ באור חדש קידושין (דף נ"ו ע"ב) ד"ה נכתוב קרא לא יהנה וכו' דלר"ל דח"ש מותר מה"ת איסורי הנאה י"ל בעלים ע"ש, ולפי"ז יש ליישב הא דאיתא בש"ס גיטין (דף כ' ע"א) שלחו מחס כתבו על איסורי הנאה כשר, והקשה בשו"ת בריית אברהם או"ח (סי' כ"ו אות ו') וצית מאיר ליו"ד (סי' רכ"א) דמבואר בזה"ע (סי' ק"כ) דהגט צריך להיות של המגרש והסופר מקנה את הקלף להבעל שהי' שלו דכתיב ונתן והא איסורי הנאה אין להם בעלים, וכן הקשה בטיב גיטין (דף כ') שם ובשו"ת ברכת משה ירושלמסקי (סי' י"ד) האריך בזה וע"ע שו"ת בית אפרים או"ח (סי' מ"א) סוף ד"ה וחזרנו, ולע"ד יש להקשות יותר אף לפי"מ האחרונים דזה אי אי"ה יש להם בעלים תליא בפלוגתא תנאים ואמוראים לפי"מ דמבואר בסנהדרין (דף י"ז ע"ב) דשלחו מחס היינו ר' אלעזר, ור' אלעזר הא אמר בפסחים (דף ו' ע"ב) דחמץ אינו צרשמו ופירש"י שם אינו שלו, וא"כ קשה מדר' אלעזר אדר' אלעזר כיון דס"ל אי"ה אין לו בעלים האין כשר גט שכתבו על איסורי הנאה הא הגט צריך להיות של המגרש דכ' ונתן משלו וכנ"ל וזה הערה נחמדה. אך לפי"מ שכתבו שם באב"ז לחלק בין חמץ דכתיב לא יאכל ואסור ח"ש גם בהנאה לשאר איסורי הנאה דמותר ח"ש בהנאה ויש להם בעלים, וא"ש הא דשלחו מחס דגט שכתבו על אי"ה כשר וז"פ.

ובירושלמי קידושין (פרק א' ה"א) מבואר דגט שכתבו על איסורי הנאה דאורייתא

במשמע וכו' וקשה דילמא חזקי' לא פליג אדר' אצבו
 אך בחמץ הו"א דמותר בהנאה מדעובר צבל יראה והא
 כתיב לא יראה לך ואי חמץ אסור בהנאה לא הו
 ברשותו, ע"כ הו"א דחמץ מותר בהנאה כדי שלא יהא
 חידוש הא דעובר צבל יראה כדקאמר ר' אלעזר שני
 דברים אינן ברשותו של אדם וכו', ושפיר נריך לא יאכל
 ציירי דחמץ אסור בהנאה וממילא אמרי' דחמץ חידוש
 הוא הא דעובר צבל יראה, אבל בעלמא י"ל דחזקי' כר'
 אצבו ס"ל דכ"מ שנאמר לא יאכל וכו' גם איסור הנאה
 במשמע עכ"ק, וכן הקשה בראש יוסף פסחים (דף כ"א
 ע"ב), [ועי' שו"ת ברית יעקב או"ח (סי' י') הקשה כן
 השואל והמחבר חי' קושייתו, ולא ראו ד' הפרמ"ג],
 ועי' במקנה ח"א (דף קכ"ז ע"ג) בזה וזה קושי'
 נפלאה, וי"ל לפי"מ שכ' בלב ארי' חולין (דף קכ"א
 ע"ב) דחזקי' ס"ל כר"ל דח"ס מותר מה"ט ע"ש ד"ה
 ועפ"ז כו' שהוכיח כן מדברי הגמ' שם, וא"כ לחזקי'
 לשיטתי' אף אי חמץ אסור בהנאה מ"מ הו' ברשותו
 ויש לו בעלים, כיון דיכול מה"ט לאכול וליהנות פחות
 פחות מכשיעור, כמ"ש באור חדש הג"ל לר"ל וחזקי'
 כר"ל ס"ל לפי"ד הלכא ארי' הג"ל, ושוב אי ס"ד דחזקי'
 כר' אצבו ס"ל למה לי לא יאכל ציירי בחמץ דאסור
 בהנאה, ואי משום דהו"א דמותר בהנאה שלא יהא
 חידוש הא דעובר צבל יראה, הא לחזקי' לשיטתי' אף אי
 אסור בהנאה הו' ברשותו ולא הו' חידוש הא דעובר
 צבל יראה, וע"כ דחזקי' פליגא אדר' אצבו, ומיושב
 קושי' הפרמ"ג וז"ל.

ובד' מאד מיושב בזה דברי הרמב"ם ז"ל הל' חמץ
 ומצה (פרק א' ה"ב) וז"ל, חמץ בפסח אסור
 בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא צו היתר אכילה,
 והוא לשון חזקי' וכ"כ הה"מ שם דהרמב"ם כתב
 כחזקי', ותמה הכ"מ דהרמב"ם פסק בהל' מאכלות
 אסורות (פרק ח' הל' ט"ו) כל מקום שנאמר בתורה
 לא תאכל לא תאכלו וכו' אחד איסור אכילה ואחד איסור
 הנאה במשמע, והוא כלשון ר' אצבו וכמ"ש הה"מ שם,
 א"כ דברי הרמב"ם סותרים אהדדי עכ"ק, וכן הקשה
 בשו"ת מהרל"ג (סי' י"ז) ע"ד הרמב"ם. ולפי דברינו
 הג"ל א"ש דרק לחזקי' לשיטתי' דס"ל כר"ל דח"ס

מותר מה"ט וחמץ בפסח הו' ברשותו אף אי אסור
 בהנאה ול"ה חידוש הא דעובר צבל יראה, שפיר קאמר
 בגמ' דפליגא אדר' אצבו דאל"כ ל"ל לא יאכל ציירי
 בחמץ דאסור בהנאה הא בלא"ה הו' במשמע איסור
 הנאה וע"כ דפליגא אדר' אצבו, אבל לפי"מ דקיי"ל
 וכ"פ הרמב"ם הל' שביטת עשור (פ"ב ה"ג) והל' מ"א
 (פי"ד הל' ב') דח"ס אסור מה"ט כר"י לגבי ר"ל,
 וא"כ חמץ דאסור בהנאה ל"ה ברשותו והו' חידוש הא
 דעובר צבל יראה כר' אלעזר בפסחים (דף ו' ע"ב),
 והו"א דחמץ מותר בהנאה שלא יהא חידוש הא דעובר
 צבל יראה, ושפיר נריך בחמץ לא יאכל ציירי אף דקיי"ל
 כר' אצבו דכל מקום שנאמר לא תאכל וכו' גם איסור
 הנאה במשמע, דבחמץ הו"א דמותר בהנאה שלא יהא
 חידוש הא דעובר צבל יראה, ע"כ נריך לא יאכל ציירי
 דחמץ אסור בהנאה ומ"מ עובר צב"י דחידוש הוא
 ומיושב דברי הרמב"ם. ועפ"י ז"ל עוד ד' הרמב"ם
 (פ"א מחו"מ ה"ז) דליף ח"ס דאסור מה"ט בחמץ
 מלא יאכל חמץ והיינו מדכתיב לא יאכל ציירי, והקשה
 בכ"מ דל"ל קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבתורה
 קיי"ל ח"ס אסור מה"ט, ומי' בשו"ת מהרל"ג (סי'
 י"ז) הובא במל"מ (פ"א מחו"מ) שם דחמץ הי' לו
 שעת הכושר קודם פסח ולא מוכח מחלצ דל"ה לו
 שעה"כ ע"כ נריך קרא בחמץ ע"ש. ומקשין דהא
 להרמב"ם נריך קרא דלא יאכל ציירי דחמץ אסור
 בהנאה והאיך ילפי' מזה ג"כ ח"ס דאסור מה"ט
 בחמץ, ולפי דברינו א"ש דבאמת לא יאכל ציירי לאיסור
 הנאה אך דממילא מוכח דבחמץ ח"ס אסור מה"ט,
 דלכאורה ל"ל לא יאכל ציירי הא כל לא תאכל לא יאכל
 אי"ה במשמע לר' אצבו דקיי"ל כותי', אע"כ משום
 דהו"א דחמץ מותר בהנאה שלא יהא חידוש הא דעובר
 צבל יראה אי אסור בהנאה ואינו ברשותו, ולכאורה הא
 אף אי אסור בהנאה הו' ברשותו דיכול ליהנות פחות
 פחות מכשיעור וכנ"ל, וע"כ דח"ס אסור מה"ט בחמץ
 ולא הו' ברשותו אי אסור בהנאה ע"כ הו"א דמותר
 בהנאה דלא יהא חידוש הא דעובר צבל יראה ונריך לא
 יאכל ציירי דאסור בהנאה, וא"כ מדנריך לא יאכל ציירי
 לאיסור הנאה ממילא מוכח דח"ס אסור בחמץ אף דהי'
 לו שעה"כ, וזה נחמד ודו"ק.

